

Силабус освітнього компонента

ПРОТИДІЯ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський) рівень**
Освітньо-професійна програма – **Правоохоронна діяльність**
Рік навчання: **2025–2026**, Семестр: **III**
Кількість кредитів: **денна ф/н - 3, заочна ф/н - 3**
Обсяг годин: **денна ф/н - 90, заочна ф/н - 90**
Мова викладання: **українська**
Підсумковий контроль – **залік**
Форма проведення занять – **семінарські/практичні заняття**

Назва освітнього компонента	<u>Протидія екологічним правопорушенням</u> <u>Combating environmental crimes</u>
Викладач	Антонюк Уляна Василівна , доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія» кандидат юридичних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13 каб. 215
E-mail:	antoniuk.ulyana@gmail.com
Консультації викладача	Ср. 10.00-14.00

1. Коротка анотація до курсу: Навчальна дисципліна «Протидія екологічним правопорушенням» присвячена вивченню та опануванню здобувачами вищої освіти проблемних питань захисту прав у сфері охорони довкілля, раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки через призму протидії екологічним правопорушенням. Вивчення навчальної дисципліни передбачає ознайомлення із практикою міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною, положеннями міжнародних договорів, актами вітчизняного та європейського законодавства. Даною дисципліною охоплюється вивчення теоретико-правових засад протидії екологічним правопорушенням; профілактика екологічних правопорушень, специфіки екологічної злочинності; правовий статус суб'єктів, які здійснюють виявлення, розслідування та боротьбу з екологічними правопорушеннями, інститут юридичної відповідальності за екологічні правопорушення; особливості компенсації шкоди, завданої екологічними правопорушеннями; міжнародно-правовий та зарубіжний досвід протидії екологічним правопорушенням.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК4.** Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК5.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.

СК9. Здатність обирати оптимальні методи й засоби забезпечення публічної безпеки і порядку.

СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

4. Програмні результати навчання:

РН 2. Координувати діяльність суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також здійснювати взаємодію з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.

РН 5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

РН 8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

РН 11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН 15. Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

РН 19. Аналізувати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток дій правопорушників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	16	10
семінарські заняття	20	6
індивідуальна робота	18	18
самостійна робота	36	56
всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM, Moodle.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
№	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1	Теоретико-правові засади протидії екологічним правопорушенням	2	2
Тема 2	Профілактика екологічних правопорушень	2	2
Тема 3	Контроль і нагляд у галузі охорони довкілля як протидія екологічним правопорушенням	2	0
Тема 4	Правовий статус суб'єктів правоохоронної діяльності щодо протидії екологічним правопорушенням	2	2
Тема 5	Юридична відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	0
Тема 6	Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	2
Тема 7	Екологічна злочинність: стан, детермінація та запобігання	2	0
Тема 8	Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	2
Тема 9	Відшкодування шкоди, завданої екологічними правопорушеннями як засіб їх протидії	0	0
Тема 10	Міжнародно-правовий та зарубіжний досвід протидії екологічним правопорушенням	0	0
Всього		16	10
Семінарські, практичні заняття			
№	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1	Теоретико-правові засади протидії екологічним правопорушенням	2	2
Тема 2	Профілактика екологічних правопорушень	2	2
Тема 3	Контроль і нагляд у галузі охорони довкілля як протидія екологічним правопорушенням	2	0
Тема 4	Правовий статус суб'єктів правоохоронної діяльності щодо протидії екологічним правопорушенням	2	0
Тема 5	Юридична відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	2
Тема 6	Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	0
Тема 7	Екологічна злочинність: стан, детермінація та запобігання	2	0
Тема 8	Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	2	0
Тема 9	Відшкодування шкоди, завданої екологічними правопорушеннями як засіб їх протидії	2	0
Тема 10	Міжнародно-правовий та зарубіжний досвід протидії екологічним правопорушенням	2	0
Всього		20	6

Самостійна робота			
№	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1	Теоретико-правові засади протидії екологічним правопорушенням	3	5
Тема 2	Профілактика екологічних правопорушень	3	5
Тема 3	Контроль і нагляд у галузі охорони довкілля як протидія екологічним правопорушенням	3	5
Тема 4	Правовий статус суб'єктів правоохоронної діяльності щодо протидії екологічним правопорушенням	3	5
Тема 5	Юридична відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	3	5
Тема 6	Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	3	5
Тема 7	Екологічна злочинність: стан, детермінація та запобігання	3	5
Тема 8	Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення як засіб їх протидії	3	5
Тема 9	Відшкодування шкоди, завданої екологічними правопорушеннями як засіб їх протидії	3	5
Тема 10	Міжнародно-правовий та зарубіжний досвід протидії екологічним правопорушенням	3	5
Підготовка до семестрового контролю		6	6
Всього		36	56

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Есе та/або реферат (доповідь) являє собою інформаційне повідомлення, результат індивідуальної думки та враження з поглибленого дослідження індивідуально обраної здобувачем теми (окремих питань навчальної дисципліни) та має бути підкріпленим науково-літературною базою та/або прикладами із практики.	6	6
Аналіз міжнародно-правових актів, національного законодавства та судової практики у сфері протидії екологічним правопорушенням	6	6
Рішення ЄСПЛ у сфері захисту екологічних прав та їх значення для профілактики та запобігання екологічним правопорушенням.	6	6
Всього	18	18

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Накопичувальна. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань студентів.

Методи поточного контролю: Усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, проєктний метод (складання типових документів); кейс-метод, ситуаційні завдання, ділові ігри.

Рубіжний контроль.

Проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення рубіжного контролю: контрольна робота, колоквиум.

Індивідуальне завдання.

Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Аналіз законодавства та судової практики. Здобувач вищої освіти самостійно обирає об'єкт та предмет дослідження.

Підсумковий контроль.

Проводиться у формі заліку.

9.Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському навчально-науковому юридичному інституту Національного університету «Одеська юридична академія».

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Семінарське/практичне заняття передбачає підготовку студента шляхом опрацювання рекомендованих джерел, включно з нормативно-правовими актами, підручниками, посібниками та науковими працями, для засвоєння необхідного категоріального апарату та формування теоретичних знань і професійних компетентностей. На семінарському занятті студент бере участь в обговоренні ключових питань теми, аналізі нормативно-правової бази, проведенні дискусій, усному та письмовому опитуванні, виокремленні актуальних проблем правозастосування та виробленні практично обґрунтованих рекомендацій. На практичному занятті студент застосовує набуті знання та вміння для виконання практичних завдань, кейсів, розв'язання ситуаційних або процесуальних проблем, моделювання професійної діяльності та обговорення результатів виконаної роботи.
Вимоги до індивідуальної роботи	Індивідуальна робота має виконуватись самостійно, творчо з використанням усього арсеналу методологічного інструментарію, який набутий здобувачем вищої освіти протягом навчального процесу. У процесі виконання індивідуальної роботи здобувач вищої освіти має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них по тексту роботи. Робота має носити практичну направленість та бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи висловлення особистого погляду автору роботи на питання, яке розглядається в роботі, і має включати такі компоненти: титульна сторінка; зміст; вступ; основна частина; висновок; список використаної літератури; додатки до індивідуального завдання (при необхідності). Обсяг має становити 10-15 сторінок формату А4.

Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувача вищої освіти повинна бути виконаною ним особисто або групою студентів, де кожен її член самостійно виконує свою частку колективної роботи, являти собою закінчену розробку (чи її етап), де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів, демонструвати достатню компетентність автора (авторів) у розкритті питань, що досліджуються, а також мати навчальну, наукову й (або) практичну спрямованість і значимість, містити певні елементи новизни (при виконанні науково-дослідної роботи). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського/практичного заняття у вигляді опитування.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного та підсумкового контролю.

11. Рекомендована література

11.1.Основна:

Підручники, посібники, наукові праці

Актуальні проблеми земельного, аграрного та екологічного права в умовах сучасних викликів і загроз: матеріали круглого столу, присвяченого 100-річчю з дня народження д.ю.н., проф. Вовка Ю.О. (Харків, 12 травня 2023 року)/ за заг. ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2023. 470 с.

Алексеева Є., Мелень-Забрамна О. Застосування Європейської конвенції з прав людини для захисту екологічних прав та довкілля: посібник, 2-ге вид. Львів: «Манускрипт», 2025. 532 с.

Вербенський М. Г., Кулик О. Г., Наумова І. В. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції: 2020 рік: монографія за заг. ред. М. Г. Вербенського. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 144 с.

Гришаков М. В. Діяльність Інтерполу в боротьбі з екологічною злочинністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2023. № 80. С. 290-295.

Довкілля – мовчазна жертва війни. Як довго це триватиме? / С. Баран, О. Кравченко, О. Мелень-Забрамна, О. Шумило-Тапіола; за ред. О. Кравченко. Львів: «Манускрипт», 2024. 64 с.

Екологічне право України. Спеціальна та Особлива частини: підруч. / Краснова М.В., Краснова Ю.А. Київ: НУБіП України. 2023. 278 с.

Екологічне право: підручник / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, Є.П. Суєтнов та ін.; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2024. 1008 с.

Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 188 с.

Краснова М.В., Краснова Ю.А. Реалізація та захист екологічних прав громадян: теоретико-правові аспекти: наукове видання. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 148 с.

Кримінальні правопорушення проти довкілля (основні положення кримінально-правової характеристики): навчальний посібник / О.О. Дудоров, Д.В. Каменський, Р.О. Мовчан, Є.О. Письменський / за ред. О.О. Дудорова, Р.О. Мовчана. Київ: Норма права, 2024. 468 с.

Кримінологія: навчальний посібник / Н.В. Кулакова, Ю.О. Левченко, Т.В. Бурлака, Е.В. Расюк та ін. Київ: НАВС, 2023. 50 с

Кримінологія: підручник / Б.М. Головін. Харків: Право, 2021. 384 с.

Орлов Ю.В. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри. Х.: Право, 2023. 252 с

Романюк Б.В., Бантишев О.Ф. Кримінальна відповідальність за міжнародні злочини в Україні: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2025. 388 с.

Тимошенко В.І., Шакун В.І. Теоретичні основи кримінології: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 240 с.

Турлова Ю.А. Екологічна злочинність в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади протидії: монографія. Київ: Знання України, 2018. 459 с.

Тютюгін В. І. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини): навч. посіб. / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко; відп. ред. В. І. Тютюгін; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2025. 376 с.

Фоменко А.Є., Кричун Ю.А. та інші. Кримінологія: Підручник. За заг. ред. д.ю.н., засл. юриста України А.Є. Фоменка. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 318 с.

Юридична відповідальність за екологічні правопорушення: навч. посіб. / Т.К. Оверковська, Н.М. Опольська; Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ", 2020. 252 с.

Нормативні акти:

Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Декларація Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища 1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454#Text

Директива Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу про захист навколишнього природного середовища за допомогою кримінального права від 13.03.2024 року URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=%20OJ%3AL_202401203.

Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25.06.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_015

Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище: прийнята ООН 18.05.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258#Text.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Конвенція Ради Європи про захист довкілля засобами кримінального законодавства від 04.11.1998 року № 172 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU98252>

Конвенція Ради Європи про захист довкілля через кримінальне право (ухвалено 14.05.2025 року) URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/260887.html>

Римський статут Міжнародного Кримінального Суду від 17.07.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-14 зі змінами URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-12 зі змінами URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.

Водний кодекс України від 06 червня 1995 року № 213/95-вр зі змінами URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-вр зі змінами URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр>.

Про національну безпеку України: закон України № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

Про Національну поліцію: закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#n162>.

Про охорону навколишнього природного середовища: закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 54

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Про природно-заповідний фонд: закон України від 16 червня 1992 року № 2456-12 зі змінами в ред. від 14 липня 2011 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12.#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період: закон України від 15 березня 2022 року № 2132-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>.

Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення: закон України від 16 липня 2024 року № 3855 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-20#Text>.

Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України: постанова Кабінету міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>

Про затвердження Положення про державну лісову охорону, лісову охорону інших лісокористувачів та власників лісів: постанова Кабінету міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 976 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2009-%D0%BF#Text>

Про затвердження Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора: наказ Офісу Генерального прокурора від 05 липня 2023 року №185 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0185905-23#Text>

11.2. Допоміжна:

Антонюк У.В. Правові аспекти доступу до екологічної інформації в Україні в умовах воєнного стану. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С.136-141.

Антонюк У.В. Правові аспекти охорони довкілля в Україні в умовах військової агресії у 2022 році. *Право та державне управління*. 2022. № 1. С.74-80.

Антонюк У.В. Протидія екологічним правопорушенням в Україні в умовах воєнного стану. *Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Modern Problems of Science and Technology»* (September 22-24, 2025, Tallinn, Estonia). European Open Science Space, 2025. 150 p. С.80-82.

Антонюк У. В. Правові аспекти охорони земель в Україні. *Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Scientific Exploration: Bridging Theory and Practice»* (March 24-26, 2025. Berlin, Germany). European Open Science Space, 2025. 343 p. P. 106-108.

Антонюк У. Охорона довкілля органами поліції в Україні: окремі аспекти. *Modern Science: Research, Economy and Innovation: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference*. International Scientific Unity. (October, 22-24, 2025, Zagreb, Croatia). 2025. 326 p. С. 122-124.

Бринзанська О. Конвенція Ради Європи про захист довкілля засобами кримінального права 2025 року як новий інструмент протидії злочинам проти довкілля. Верховний суд: портал сучасного права. 2025. 03 вересня. <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/1548/konventsiiia-rady-yevropy-pro-zakhyst-dovkillia-zasobamy-kryminalnoho-prava-2025-roku-iak-novy-i-instrument-protydii-zlochynam-proty-dovkillia>

Вереша Р. В., Кучинська О. П., Ковтун О. М. Екоцид у національному та міжнародному кримінальному праві: сучасні виклики та перспективи нормативно-правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 78 (2). С. 152–159.

Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів) : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 19 2022 р.) / редкол. : Вербенський М. Г., Опришко І. В., Кулик О. Г. та ін. Київ : ДНДІ МВС України; Харків : Мачулін. 2022. 214 с.

Гора І.В., Колесник В.А. Окремі аспекти досудового розслідування екоциду та воєнних злочинів проти довкілля. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2025. Вип. 90, ч. 4. С.222-230.

Дудоров О.О., Письменський Є.О., Мовчан Р.О. Кримінально-правова охорона лісу в Україні: монографія. К.: Норма права, 2023. 520 с.

Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Про напрями вдосконалення механізму кримінально-правової охорони довкілля (на замітку розробникам нового Кримінального кодексу України). *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2020. № 1. С. 92-125.

Єрмоленко В. М., Браніцький О. М. Сучасні міжнародно-правові проблеми притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за екологічні воєнні злочини. *Екологічне право*. 2024. Вип. 3-4. С. 33-36.

Затоплені землі та спалені ліси. Як росіяни воюють проти довкілля в Україні. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Червень 2023. URL: <https://spravdi.gov.ua/zatopleni-zemli-ta-spaleni-lisy-yak-rosiyany-voyuyut-proti-dovkillya-v-ukrayini/>

Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення. Київська школа економіки. Березень 2023. URL: https://kse.ua/wpcontent/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf

Костицький В. В., Костицька І. О., Микитюк М. А., Суходольська А. А. До питання про юридичну відповідальність за злочинне посягання на конституційне право людини на безпечне довкілля в ході російської воєнної агресії в Україні. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. 2022. Вип. 3–4. С. 25–28.

Любавіна В.П., Вербіцький А.С. Кримінально-правова відповідальність за екологічні злочини, які спричинені збройною агресією РФ. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. 2025. Вип. 1. С. 33-37.

Марко С.І. Міжнародний досвід протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2025. Випуск 88: частина 3. С. 150-156.

Новак Т.С., Капплова О., Браніцький О.М. Екологічні ризики пов'язані з воєнними діями: поняття та ознаки. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. Випуск 03. С.262-267.

Оніщенко О.Ю. Правові засади добування (придбання) диких тварин з метою їх утримання і розведення у напіввільних умовах і неволі: монографія. Харків: Право, 2024. 232 с.

Орлов Ю., Ступник Я. Кримінологічний аналіз екологічної злочинності в Україні: від ординарної ситуації до контексту війни. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2023. № 29(2). С. 276-288.

Пантелєєва Н., Сивий М., Ганчук О. Екологічна шкода та екологічні злочини проти довкілля, спричинені пошкодженням промислових об'єктів під час війни в Україні. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2023. № 1. С. 217-225.

Пастух А. В. Криміналістична класифікація та криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із порушенням правил екологічної безпеки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 99-104.

Пилипенко П. Д., Ващишин М. Я. Європейська модель екологічного інспектування: виклики у формуванні наднаціонального механізму екологічного контролю. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2025. № 2. С. 31-36.

Пилипенко П. Д., Рим О. М., Шпарик Н. Я. Правові аспекти Європейського зеленого курсу та його роль у трансформації підходів до екологічного контролю та землекористування в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 36 (75). № 1. 2025. С. 36–41.

Пілюшенко Д. Загальна характеристика злочинів проти екологічної безпеки. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 299-303.

Подолання екологічних ризиків та загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій – 2022: колективна монографія / за ред. М.С. Мальованого і О.В. Степової. Київ, 2022. 664 с.

Продан К. М., Хомин Д. Р., Андрушко С. В. Злочини щодо екологічної безпеки України, спричинені збройною агресією Росії. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. Вип. 38. С. 24-28.

Світличний О.П. Правові механізми подолання екологічних наслідків військової агресії Російської Федерації проти України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Випуск 01. С.379-383.

Сироїд Т.Л. Поняття, ознаки та види екологічних злочинів у міжнародному праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Серія Право. Випуск 84. Частина 4. С. 334-344.

Сучасні теоретичні та прикладні засади права природокористування в національній еколого-правовій доктрині: монографія / за заг. ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2023. 912 с.

Стрельцова О., Казбанова Д. Екоцид та злочини проти довкілля: міжнародно-правові та національні аспекти. *Věda a perspektivy*. 2024. № 3(34). С. 51–62.

Стукаліна О.В. Кримінологічна характеристика екологічної злочинності: особливості, детермінанти та напрями протидії. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. 2025. Вип. 1. С. 61-67.

Чечерський В.І. Про необхідність спеціалізації в органах поліції. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. 2024. Випуск 86: частина 1. С. 289-293.

Чечерський В.І. Ефективність впровадження спеціалізації прокурорів на прикладі спеціалізованих екологічних прокуратур. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. 2023. Випуск 75: частина 3. С. 123-128.

Фідря Ю.О. Досвід Польщі у сфері кримінально-правової охорони довкілля. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 437-440.

Хавронюк М.І. Злочинність в Україні у 2019-2024 роках: рівень, структура, динаміка, прогнози. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. 2025. Випуск 89: частина 3. С. 295-303.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

<http://zakon.rada.gov.ua> Офіційний веб-сайт Верховної Ради України

<http://www.kmu.gov.ua> Урядовий портал України

<https://npu.gov.ua/> Офіційний вебпортал Національної поліції України

<https://www.gp.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора

<https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> Офіційний веб-сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України

<https://ecozagroza.gov.ua/> Офіційний веб-сайт «ЕкоЗагроза»

<https://www.davr.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Державного агентства водних ресурсів України
<http://darg.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державного агентства з розвитку меліорації та рибного господарства та продовольчих програм України
<https://forest.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України
<http://dazv.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державного агентства України з управління зоною відчуження
<http://www.geo.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державної служби геології та надр України
<http://land.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру
<http://www.dei.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державної екологічної інспекції України
<http://www.dsns.gov.ua> Офіційний веб-сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
<https://dpss.gov.ua/> Офіційний веб-сайт Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.
<https://dspace.onua.edu.ua/home> Репозитарій (відкритий електронний архів) Національного університету «Одеська юридична академія».
<http://https://www.coe.int/uk/web/kyiv> Офіс Ради Європи в Україні.
<https://pravojustice.eu/ua> Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції».

11.4 Міжнародні, зарубіжні видання

Jana Tlapák Navrátilová. Europeizacja ochrony środowiska poprzez prawo karne. IUS NOVUM. 2024, vol. 18, nr 3, s. 1-17.

IPCC Special Report on Climate Change, Desertification, Land Degradation, Sustainable Land Management, Food Security, and Greenhouse gas fluxes in Terrestrial Ecosystems / Summary for Policymakers Approved Draft. Headline Statements. URL: <https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2019/08/3.Summary-of-HeadlineStatements.pdf>.

Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pirani, A., Connors, S.L., Péan, C., Berger, S., Caud, N. et al. Climate Change 2021-2022. The physical science basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press.

Delegations will find in the Annex the Council conclusions setting the EU's priorities for the fight against serious and organised crime for EMPACT 2022-2025. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8665-2021-INIT/en/pdf>.

UN Environment Programme & International Union for Conservation of Nature. 2021. Nature-based solutions for climate change mitigation. Nairobi, Kenya and Gland, Switzerland. 35 p. URL: [https://wedocs.unep.org/xmlui/bitstream/handle/20.500.11822/37318/NBSCC M.pdf](https://wedocs.unep.org/xmlui/bitstream/handle/20.500.11822/37318/NBSCC_M.pdf).

Доцент кафедри цивільного
та господарського права і процесу

Уляна АНТОНІЮК